

EKE HÍRLEVÉL

Egyházi Könyvtárak Egyesülete

4044 Debrecen, Kálvin tér 16.

VI. évfolyam

2009/3. sz.

MIKSA ATYA

Halálhírt tudatni, nekrológot írni nehéz kötelezettség. Ahogy az ember öregszik, egyre több "halottja" lesz. Ezt megszokni nem lehet, csak együtt élni a halandóság tudatával és hívőként az örök élet reményével.

2009. június 26-án megdöbbenéssel tudattam mindazokkal az egyházi és világi könyvtárosokkal, akik ismerték, hogy Bánhegyi Miksa bencés szerzetes, a pannonhalmi Főapátsági Könyvtár igazgatója, az Egyházi Könyvtárak Egyesülete első elnöke 2009. június 25-én hazatért az Örök Hazába.

Miksa atya végleges távozása váratlanul ért mindannyiunkat. Jóllehet 80 éves kor körül (az Atya 81. évében járt) már gondolnunk kell a halálra, de az ember, legyen bár hívő, legalább annyira (fel)készületlen, mint amennyire (fel)készül(t)...

Miksa atyával kapcsolatban is igaz, hogy kinek-kinek megvan a saját kis történetekből összeállítható Miksa-regénye. Ebben a regényben a főszereplő: rokon – gyerek, testvér, nagybácsi; bencés szerzetes – rendtárs, gyóntató, lelkipásztor, tanár; nevelő – főiskolán, gimnáziumban, diákotthonban; könyvtáros – a pannonhalmi könyvtár vezetője, az Egyházi Könyvtárak Egyesülete elnöke.

A Magyar Bencés Kongregáció gyászjelentése alapján: sokféle elfoglaltsága, feladata, munkaköre között Miksa atya mindenekelőtt szerzetes pap volt, és csak ez után tanár, könyvtáros... Hűséges szerzetes, a szentmiséken jó szónok, gyakorlott lelkipályafutás vezető, énekesként a zsolozsma tevékeny résztvevője, a liturgia megújításának meghatározó munkatársa.

Sokak számára Miksa atya mégis leginkább tanár, még hozzá „született tanár” volt, a szónak intézményes és nem intézményes értelmében is. Latin-német szakosként szakjain kívül művészettörténetet tanított, valamint diákotthoni nevelő volt a bencés rend gimnáziumaiban Győrött és Pannonhalmán (Győrött igazgatóként is dolgozott), de tanár volt előadóként konferenciákon, szakmai napokon és a könyvtárban, kutatóknak segítve. Tanított csoportokat, vezetve Pannonhalmán „idegenvezetőként”, vagy közös kirándulásokon autodidakta, de felkészült művészettörténészként, kiállítások szervezőjeként és megnyitójaként. A tanárt gyászolták-gyászolják egykori diákjai, tanításaira emlékeznek azok, akik előadásait vagy Pannonhalmára látogatva vezetéseit hallották, és azok is, akik „csak” beszélgettek vele szakmai rendezvényeken. Számomra nemcsak bencés szerzetes volt, pap-tanár, hanem felettesem is a Főapátsági Könyvtárban.

Miksa atya 1988 augusztusától elődje, a „könyvtáros társadalomban” ismert Szabó Flóris hirtelen halála után lett a Főapátsági Könyvtár vezetője. Magam harmadéves könyvtárszakos voltam ekkor, és szakdolgozatomat készítettem a pannonhalmi könyvtárban őrzött egyik különgyűjteményből. Később a kötelező szakmai gyakorlatomat is itt töltöttem, majd 1990 augusztusától Miksa atya helyetteseként kezdtem el dolgozni – állandó munkatársként. Tizenkilenc évet dolgoztunk együtt – az utolsó néhány évben egy szobában –, ami hosszú idő, majdnem a fél életem.

„Talán eltűnök hirtelen...” – mondja József Attila. Így, ilyen „hirtelen tűnt el” most az életemből, a mindennapjaimból. Ez most még azért is szokatlan, mert ilyenkor vakációzni szokott, nyáron nem nagyon volt itthon, de most nem is jön már haza többet, éppen, mert hazament.

Ahogy Pannonhalmán mondják: „főkönyvtárosnak”, a Főkönyvtár vezetőjének lenni a bencés renden belül és a könyvtáros szakmában is sajátos címet, rangot jelent, de kötelezettségekkel is jár.

Miksa atya több mint húsz évet dolgozott a Főkönyvtárban. Szerette a régi könyveket; órákat, napokat elbogarászott egy-egy régi nyomtatvánnyal. Örült, ha előadásai tiszteletdíjából vagy adományok segítségével sikerült visszaszerezni egy-egy RPK-t, Régi Pannonhalmi Könyvet, amely már a II. József féle felosztás előtt is a könyvtár állományába tartozott. A könyvtár klasszicista teremkönyvtárában évről évre egészen finom koncepciójú kamara-kiállításokat rendeztünk együtt. Szívesen és felkészülten vezetett minden szakmai vagy éppen érdeklődő csoportot az apátság épületegyüttesében, így a klasszicista teremkönyvtárban is, és mutatott „kincseket” az érdeklődőknek. Igazi segítőként, lelkesen segített a hozzá forduló kutatóknak.

1994-ben, amikor megalakult az Egyházi Könyvtárak Egyesülete, a szervezetnek Miksa atya lett az első elnöke és Pannonhalma a szellemi központja. Határozottan, lelkesen és bátran állt az egyházi könyvtárak nemcsak Magyarországon, de a környező országokban is példátlan összefogásának élére. Bár akkorra már 5 év telt el a rendszerváltozás óta, a párbeszéd az állami döntéshozók, a különböző felekezeti egyházi fenntartók és a felekezeti könyvtárak között még nem kezdődött el. Az azóta eltelt másfél évtizedben az egyesülés az egyházi könyvtárak jelentős érdekképviselői szervezetévé vált, melyet a „világi” szakmai szervezetek is számon tartanak. Az egyesülés egyik első tevékenységére, arra, hogy sikerült visszaszerezni az 1950-es években

EKE HÍRLEVÉL

Egyházi Könyvtárak Egyesülése

4044 Debrecen, Kálvin tér 16.

VI. évfolyam

2009/3. sz.

államosított könyvtárak anyagát, rendkívül büszke volt. Saját kezével válogatta az egykor elkobzott, és a következő évtizedekben több mint méltatlan körülmények között őrzött könyveket.

Az egyházi könyvtárakért végzett munkájáért kapta meg 1998-ban a rangos könyvtáros kitüntetést, a Szinnyei József-díjat.

Alapos felkészültséggel és tudással végzett tanári és könyvtárosi munkáján túl szívesen írt, fordított, tartott előadásokat; önálló folyóiratcikkben és fordításokban, könyvekben találkozhatunk nevével.

A személyes, a lelkekben őrzött élményeken túl televíziós felvételek, portréfilmek, interjúk őrzik emlékét azok számára is, akik nem találkozhattak vele életében.

Naprakész tájékozottság, minden érték iránti érdeklődés, fiatalos lendület jellemezte még 80 évesen is. 80. születésnapjára kapta, és nagyon szerette ezt a Berda József versrészletet: Arcod beesik, éjre éjre hervadsz, / de belül még mindig lobogsz, / mintha nem is tudnád: már jön, / lassan rád köszön a csendes / öregség hús őszi nyugalma. // Ne bánd; fák lombja közt csillogó / napfény leszel te akkor is. Öreg gyermek, / kit Isten derűs kegyelme őriz / s földi élete utolsó napján úgy / ölel majd magához, mint szomjas / tavaszi föld a zuhogó májusi záporosót...

A vers címe: A gyermek élni fog... a Gyerme, Isten gyermeke a sokféle felnőtt elfoglaltság, szolgálat után megint gyermekként visszatért az Atyához és ÉL... békében, szeretetben, Istenben...

Ásványi Ilona

Az EKE első elnöke

Tavaly, a Biblia Évére hivatkozással, egy bibliai rész felolvasásával kezdtem együttlétünket és bizonyára arra is tetszenek emlékezni, hogy Miksa Atyát kértem az áhítat megtartására. Azt szeretném, ha Egyesülésünk egyik sajátossága az lenne, hogy számunkra minden év a Biblia Éve volna, tehát a jövőben minden tanácskozásunk a Biblia olvasásával kezdődne. Ezúttal Bánhegyi Miksára emlékezve Pál apostol második korinthusi leveléből olvasok néhány sort, de először megosztanám a jelenlévőkkel néhány személyes emlékemet.

Mindnyájan őrizzük a magunk történeteit Miksa Atyáról. A magam részéről elmondhatom, hogy életem egyik nagy nyereségének tartom, hogy megismerhettem őt, fanyar humorát, tapasztalhattam, hogy sokféle érzékenység és nyitottság lakik benne. Konferenciákon, gyűléseken viszonylag sok időt töltöttem vele, és tudjuk jól, nemcsak „lakva”, utazás és tanácskozás közben is megismerhetjük egymást. Egy valamit soha nem tapasztaltam a részéről: rossz szándékot. Soha és senki iránt. Felejthetetlen számomra, amit néhány éve mondott egy protestáns gregoriánról szóló előadás hallatán: „most a református lelkületnek egy számomra teljesen ismeretlen rétegével találkoztam.” Vagy utolsó BETH közgyűlését, amikor általános rokonszenvet keltve, egy senki által nem beszélt, de ott és akkor mindenki által megértett közös nyelven, szép gördülékeny latinsággal búcsúzott el a résztvevőktől. Utolsó e-mailjét 2009. május 25-én kaptam, válaszlevél volt arra a kérésemre, hogy ő is írja meg emlékezését az EKE 15. évfordulója alkalmából. Vállalta a feladatot, majd sorait nagyon jellemző módon így fejezte be: „Gratulálok pénteki ünnepetekhez!”, történetesen a Kárpát-medencei Református Egyházkerületek három nappal korábban, május 22-én történt egyesüléséhez.

Visszatekintése már nem készülhet el, már ezért is közös dolgunk úgy visszatekinteni, hogy nyilvánvalóvá legyen mindenki előtt: ez az Egyesülés több okból létezik, de elsősorban azért, mert **valaki létrehozta**. Reménységem szerint még sok könyvtáros nemzedék fogja hozzátenni szívét, lelkét, energiáit, egyéniségét, hogy helyes választ adhasson sorsunk és szakmánk kérdéseire. Van és remélhetőleg mindig lesz is tagtársunk, aki élete értelmét találja meg az egyesülés ügyeinek intézésében. De tudnunk kell, hogy mindig az első lépés a legnehezebb, a jó irányba tett első lépés, amit ő tett meg. Az EKE tehát azért ilyen, mert Bánhegyi Miksa az ökumenikus szerveződés mellett döntött. Gondoljunk csak arra, mennyivel sivárabb és erőtlenebb volna egyesületi életünk, ha felekezetenként elkülönülnénk, forognánk a magunk szűk köreibben, ahol ismerni véljük egymás gondolatait is. Rá emlékezve, aki útja során valóban „az örök életnek beszédét” követte, olvasom a Bibliát a 2Kor. 4,13-tól az 5. rész 2. verséig:

„Mivel pedig a hitnek ugyanaz a Lelke van bennünk, ahogyan meg van írva: „Hittem, azért szóltam”, mi is hiszünk, és azért szólunk! Mert tudjuk, hogy aki feltámasztotta az Úr Jézust, az Jézussal együtt minket is feltámaszt, és maga elé állít veletek együtt. Mert minden értetek van, hogy a kegyelem sokasodjék, és egyre